

Ur antologin *De nya revolutionärerna*, utgiven 1969 på svenska av Aldus Aktuell

Pierre Frank

Paris. Från studentoroligheter till en proletär socialistisk revolution

Maj 1968 har gått till den franska socialismens historia som den månad då Quartier Latin gjorde "revolt". "Upploppen" här ledde till storstrejken den 13 maj, på dagen tio år efter generalernas och *les pieds noirs* (de franska kolonisternas) kupp i Alger, som föregick de Gaulles uppstigande till makten. "Upploppen" innebar också inledningen till den period som kommer att likvidera den gaullistiska regimen. Hur skedde det och vad var det egentligen som hände?

Dag för dag

För att finna rötterna till den intensiva politiseringen av student- och universitetsvärlden måste man gå tillbaka till kriget i Algeriet. Kriget i Algeriet, inflytandet från Kuba, Che Guevaras martyrdöd och i viss utsträckning också "kulturrevolutionen" i Kina skärpte denna politiska utveckling och drev den allt mer och mer bort från den "fredliga samexistensens" politik, från den "fredliga och parlamentariska vägen" till socialismen.

Det var i detta sammanhang de speciella universitetsproblem som skapades av det franska undervisningsväsendets och dess metoders föråldrade karaktär kom att sättas in som pådrivande medel. Den senaste händelseutvecklingen inleddes den 22 mars i Nanterre-universitetet, detta nya universitet i en förstad till Paris som var avsett att bli landets allra modernaste undervisningsanstalt, utrustad med alla tänkbara moderna hjälpmedel.

Men det förlades till en plats där det kom att exponeras för en rad sociala motsägelser. Det uppfördes med en kåkstad som närmaste granne. Kommunen behärskas av kommunistiska partiet, och det lokala KP såg med stort ogillande på den agitation, den politiska debatt och den splittrande jäsning som grupper, som i stor utsträckning leddes av aktivister som vid olika tidpunkter uteslutits ur UEC (Union des Étudiants Communistes), drev igång i förstaden. Och en stor del av studenterna kom från sextonde arrondissementet och andra områden i västra Paris, som hör till de högborgerligaste i hela staden. Till skillnad från sina kamrater vid Sorbonne hade studenterna i Nanterre inte någon befryndad miljö utanför universitetsområdet, utan tvangs att diskutera sina undervisnings- och samhällsproblem sinsemellan. Och de sammanförde snart dessa båda grupper av problem.

Myndigheternas syn på vad som skedde framgår rätt väl av vad undervisningsministern yttrade i parlamentet, sedan sammandrabbningarna på gatorna hade pågått några dagar: "Vad är det egentligen för intriger de här 'galningarna' i Nanterre ägnar sig åt dag ut och dag in? ... Under samlingsbeteckningen 'det kritiska universitetet' framfördes de vansinnigaste snillefoster i hörsalar som för att hylla Saken döpts om till Fidel Castro, Che Guevara, Mao Tse-tung och Leo Trotskij.¹

Universitetsmyndigheterna bestämde sig för att ingripa mot en grupp studenter, bland dem Daniel Cohn-Bendit. Den sistnämnde hade redan haft en sammandrabbning med en minister som kommit till universitetet för att inviga en simbassäng. Studenterna vid Sorbonne beslöt att solidarisera sig med sina kamrater i Nanterre, som hotades med relegering, och att hålla ett stödmöte för dem fredagen den 3 maj på Sorbonnes gård. Samtidigt förklarade en fascistisk grupp, Occident (Västerlandet) – gruppen är numerärt obetydlig men har så goda förbindelser

¹ *Journal Officiel*, nr 26, A.N. (9 maj 1968), s. 1606.

att den ostraffat kan genomföra vilka attacker som helst – att den skulle ”rensa” Quartier Latin.

På eftermiddagen den 3 maj samlades ledarna och större delen av aktivisterna inom universitetsrörelsen på Sorbonnes gård. Gruppens ordningsmän hade också kommit, för att stoppa eventuella fascistiska attacker. Men mot slutet av mötet, som försiggått helt utan intermezzon, invaderade polisen Sorbonne och arresterade flera hundra av de närvarande. Polisen hade berett sig tillträde till universitetsområdet i enlighet med en skriftlig anhållan från universitetets rektor, Roche. Men även om den saken inte befriar honom från hans ansvar för de aktioner som företogs, kan det inte råda något tvivel om att polisoperationen ingick i en plan som kläckts ut på ännu högre ort.

Myndigheterna räknade med att oron bland studenterna åstadkommits av smågrupper utan stöd bland studenterna i stort. Man var övertygad om att allt som behövdes för att göra slut på oron var några beslutsamma åtgärder, och detta inte minst som examensperioden snart skulle vara inne. Därtill hade organisationssekreteraren i Frankrikes kommunistiska parti, Marchais, i våldsamma ordalag brutit staven över dessa ”smågrupper” i *l'Humanité* och bland annat talat om ”den där tysken Cohn-Bendit”. Myndigheterna måste därför ha räknat med att lugnt kunna slå ner studenterna, utan risk för att arbetarorganisationerna skulle provoceras att solidarisera sig med dem.

Arresteringen av studentaktivisterna, som fördes bort i polispiketer mitt för ögonen på alla som befann sig på Boulevard St Michel, ledde emellertid till omedelbara motaktioner. Studenterna gick till angrepp mot polisbilarna och det kom till spontana sammandrabbningar, våldsammare än vad man hade upplevt i Frankrike på årtal. Många partilösa studenter spelade ledande roller i dessa sammandrabbningar.

Dagen därpå utlyste UNEF (Union Nationale des Étudiants de France) och SNES (Syndicat National de l'Enseignement Supérieur) obegränsad strejk till måndagen den 6 maj. Sedan en snabbt sammankallad domstol dömt flera demonstranter till kännbara fängelsestraff, inleddes strejken på utsatt dag och man förde fram tre krav som måste uppfyllas innan man alls gick med på förhandlingar: de dömda studenterna skulle frigges och få amnesti, polisen skulle dras tillbaka från Sorbonne och universitetet skulle öppnas igen med fullständiga politiska och fackliga rättigheter för studenterna.

Den 6 maj blev en stormig dag från tidigt på morgonen. På eftermiddagen kom det till ännu hårdare sammandrabbningar än de som hade ägt rum veckan innan. Och på kvällen hade man i St Germain des Prés sammanstötningar som varade i flera timmar och krävde offer på båda sidor. Distriktets invånare upprördes över polisbrutaliteten och visade klart sin sympati för demonstranterna.

Ingen av de borgerliga tidningar som kom ut dagen därpå stödde polisen. Ledarna för UNEF och SNES kallade till ett möte klockan 18.30 på Place Denfert-Rochereau. De strejkande ockuperade torget vid den anbefallda tidpunkten och höll sitt möte. Polisen meddelade via pressen att den inte hade givit sitt tillstånd till mötet (det var ingen som hade begärt något tillstånd) men att man ändå hade ”tolererat” det! Efter mötet samlades man till ett demonstrationståg, som under flygande röda fanor marscherade cirka tjugo kilometer genom Paris gator och tågade Champs Elysées fram upp till Place de l'Étoile.

Både den borgerliga pressen och *l'Humanité* undvek att nämna ett visst bestämt inslag i denna demonstration. Men vid parlamentets sammanträde dagen därpå kunde en representant för UNR (Union pour la Nouvelle République) inte hålla tillbaka sin indignation: ”. . .

Internationalen sjöngs där [vid den okände soldatens grav under Triumfbågen] och man tillverkade röda fanor genom att riva sönder blå-vit-röda [den franska trikoloren].²

Som så ofta under de här striderna improviserade demonstranterna också denna dag, och vilken improvisation sedan! Natten till den 8 maj kom det till häftiga sammanstötningar i området mellan St Germain des Prés och Montparnasse.

Den 8 maj gjorde undervisningsministern för regeringens räkning diverse tvetydiga uttalanden inför nationalförsamlingen. Man kom med diverse falska löften utan några bestämda åtaganden och ställde som villkor att ordningen skulle återställas i Quartier Latin. Ställda inför en synnerligen svår situation tvekade ledarna för UNEF och SNES och dagen avslutades med en demonstration som upplöstes i brist på mål.

Fredagen den 9 maj samlades studenterna på nytt på Boulevard St Michel, inte för att demonstrera utan för att diskutera vad man skulle göra nu. Fram på eftermiddagen stod det klart att rörelsen inte hade knäckts av regeringens manövrer och att den också höll på att sprida sig till landsorten.

De ledande organisationerna sammankallade till ett nytt möte på fredagen, återigen på Place Denfert-Rochereau och klockan 18.30, och bekräftade att man inte tänkte inlåta sig på några förhandlingar förrän man fått sina tre preliminära krav godtagna. Detta nya uppsving för rörelsen fortsatte fram till kvällen den 9 maj. En månad tidigare hade JCR (Jeunesse Communiste Révolutionnaire) bestämt att just den 9 maj hålla ett möte över temat "Från revolt till revolution" i Salle de la Mutualité. Meningen var att diskutera orsakerna till och målsättningarna hos den studentrörelse som höll på att växa fram i flera olika länder. Händelsernas utveckling gav detta möte en alldeles särskild aktualitet.

Under dagen meddelade JCR att sedan de talare som stod på listan hållit sina anföranden, skulle mötet överlämnas åt studenterna för fortsatt diskussion. De fyra-femtusen personer som samlats fick genom sin entusiasm och stridbarhet mötet att verka som en revolutionsförsamling. Italienska, holländska, belgiska, tyska och spanska studenter förklarade sig solidariska med de franska studenternas kamp. Talarna underströk att deras kamp inte var reformistisk, att den utmanade själva det kapitalistiska samhället och att den inte skulle upphöra förrän arbetarklassen gick till aktion genom en revolutionär kamp för socialismen.

Den senare delen av mötet som anslagits till diskussioner blev inte mindre viktig. I närmare två timmars tid förde talare med divergerande politiska uppfattningar fram sina synpunkter, förslag och perspektiv. Detta var visserligen inte någon församling av valda representanter, men man föreslog ändå att man skulle inrätta en student-sovjet. Utöver och bortom de speciella problem som gällde den egna kampen var det framför allt två begrepp som dominerade diskussionen: 1) Studenternas kamp kunde bara ingå som ett led i kampen för socialismen; den fundamentala samhällseliga basen för denna kamp måste vara arbetarklassen. Man lät sig inte påverkas av repliker och påståenden av Marcuse-typ eller liknande. Däremot diskuterade man energiskt vilka medel som skulle kunna användas för att förena studenternas kamp med arbetarnas. 2) Demokratin var livsnödvändig för rörelsens utveckling. Åsiktskiljaktigheter var något normalt och existensen av olika politiska grupper en självklarhet. Men dessa grupper fick inte försöka påtvinga rörelsen sin ledning eller splittra den genom att ta upp ovidkommande frågor.

När de församlade vid ettiden på natten åtskildes hade flera tusen aktivister enats politiskt inför den stora dagen den 10 maj, den dag som skulle bli avgörande.

² *Ibid.*, s. 1620. Detta att man slet sönder trikolorer för att få röda fanor var ett helgerån som ingen dagstidning vågade avslöja.

Den 10 maj

Dagen karakteriserades av tre olika på varandra följande faser, alla med helt oförgätliga karakteristika. Det började på morgonen med att rörelsen spred sig också till de medicine studerandena och därtill och vad än viktigare var också med den gymnasiestrejk som hade kungjorts vid mötet i Mutualité den 9 maj. Varifrån kom denna gymnasieströrelse? Vietnamkriget hade gjort stort intryck på gymnasierna. De anslöt sig till Comité National Vietnam. Men när de försökte föra in denna fråga i sina skolor' stötte de på patrull hos en skolförvaltning – och endast alltför ofta också bristande förståelse hos många lärare, också sådana på vänsterflygeln – som betraktade gymnasierna som blott och bart kaserner för tonåringar, som absolut inte fick intressera sig för politik.

Det kom till intermezzon på gymnasierna. När en elev tvingades lämna Lycée Condorcet, ledde detta till en demonstration av elever från flera hundra gymnasier utanför denna skola och därtill och framför allt till CAL:s (Comités Action Lycéens) bildande i november 1967. Denna organisations aktivitet utvecklades mer och mer under de månader som följde. Organiserandet av gymnasierna underlättades av det faktum att de är tillsammans hela dagarna i sina skolor, precis som arbetarna i sina fabriker. Man borde skriva en broschyr om just denna rörelse – om allvaret och uthålligheten hos dessa unga aktivister i fjorton- till sextonårsåldern.

Deras strejk började i viss mån som arbetarnas. Några få skolor ”visade vägen”. Klockan nio på morgonen marscherade eleverna vid dessa skolor ut på Paris gator och gick från skola till skola för att mana eleverna till strejk och höll möten med mellan tusen och tvåusen gymnasiester på stadens torg och öppna platser. Deras grundkrav rörde rätten att diskutera politik och samhällsfrågor i allmänhet i gymnasierna. De beslöt att hålla ett stormöte klockan 18 på Place de Gobelins och marschera mot Place Denfert-Rochereau för att delta i studenternas aktion. ”Era problem är ju våra problem i morgon”, förklarade de. På eftermiddagen anslöt sig cirka åttatusen gymnasiester till en procession, som kom fram till Place Denfert-Rochereau klockan arton.

Därmed inleddes dagens andra etapp. Efter ett möte som snarare blev till en församling för att diskutera rörelsen och dess fortsatta handlande, tågade man ut på Boulevard Arago och marscherade förbi Santéfängelset för att demonstrera sin solidaritet med de som arresterats eller dömts för sin andel i de föregående dagarnas demonstrationer. Demonstrationståget marscherade fram genom arbetarstadsdelarna och vände sedan, för att återvända längs Rue Monge och Boulevard St Michel.

Detta blev en demonstration vars like Paris inte hade skådat på mycket länge. Tåget var redan från början cirka trettiotusen man starkt, och förstärktes hela tiden mer och mer; mot slutet var det tydligt och klart dubbelt så stort. Det utstrålade en entusiasm och ungdom, som stod helt i samklang med den förnyade vår som redan hade återskönt boulevardernas träd deras blad. De demonstrerande var till stor del studenter, gymnasiester och strejkande akademiska lärare. Men tåget fick också anslutning av många unga arbetare, som i ständigt stigande antal hade deltagit i de strejkandes demonstrationer och av revolutionära arbetare och aktivister som i många, långa år lidit under den stalinistiska munkavlen på den organiserade arbetarrörelsen. Äntligen fick Paris på nytt uppleva demonstrationer som planerats utan polisens deltagande, som hölls utan tidigare inhämtat tillstånd och som inte var underkastade kontroll av ordningsmän från KP och CGT (Confédération Générale de Travail – den kommunist – behärskade fackföreningsrörelsen), som förbjöd alla sådana slagord och banderoller som betraktades som ”subversiva”. Äntligen fick man uppleva en demonstration som gav massans initiativ fria tyglar.

Denna demonstration med femtiotusen deltagare, varav den överväldigande majoriteten ungdom, hade en mycket stark politisk tendens. Där fanns röda fanor, en svart flagga, Vietnams fana, men inte en enda trikolor. Man sjöng Internationalen och andra gamla revolutionssånger. Revolutionära slagord blandades med de strejkandes omedelbara krav: ”Mot polisstaten”, ”Mot borgerligheten och den borgerliga undervisningen”. I arbetarstadsdelarna vädjade demonstranterna om solidaritet mellan studenter och arbetare. När demonstrationståget återvände till Quartier Latin ställdes det på nytt inför ett Sorbonne omringat av poliser i flera täta led, gendarmer (paramilitär polis) och framför allt det gangsterliknande CRS (Compagnies Républicains de Sécurité, den halvmilitära eliten inom säkerhetspolisen). Hatet mot ”ordningens upprätthållare” svallade upp i osedvanligt stark form; ropen och förolämpningarna haglade över dem. UNEF:s ordningsmän kunde knappt hejda demonstranterna. En konfrontation, en sammandrabbning verkade oundviklig.

Eftersom demonstranterna inte släpptes in på Sorbonne, beslöt de att stanna kvar på Quartier Latins gator tills man gick med på deras krav. Efter några sammanstötningar började de kasta upp barrikader. Vem som helst kunde se hur spontan hela aktionen var. Studerar man en karta över Paris märker man genast att ingen ”specialist” på guerillastrid och gatukamper säkert ens skulle ha kunnat drömma om att besätta ställningar som var så lätta att innesluta. Men här fanns inga ”specialister”. Däremot fanns det gott om spontanitet och folkligt initiativ.

Man tog snabbt hand om några bilar, redskap och material hämtades från närbelägna byggplatser och man använde till och med tryckluftsborrar för att lossa på gatstenarna. Arbetarna var studenterna till mycken och god hjälp i det sistnämnda arbetet. Ett vittnesbörd om hur väl denna verksamhet stod i samklang med den allmänna upprördheten ges av följande fakta. Det område där barrikaderna uppfördes är ett i huvudsak borgerligt och småborgerligt sådant. Men ingen protesterade när demonstranterna tog bilarna för att uppföra sina barrikader. Ändå vet vi ju alla vad en bil betyder för sin ägare. Därtill gav samma människor demonstranterna, som varit ute på gatorna ända sedan klockan fem och sex på morgonen, mat och dryck och transistorapparater så att de kunde följa vad som hände i radion. Och när polisen under natten ingrep med hela sin brutalitet, fick ett stort antal barrikadkämpar i flera timmars tid skydd och tillflykt i lägenheterna inom området.

Några dagar senare, under jättedemonstrationen den 13 maj, ropade en stor kontingent ”barrikadkämpar” när den marscherade fram längs Rue Gay-Lussac i talkör: ”Tack, tack. Gay-Lussac”. Och från fönstren kom svaret; ”Bravo, bravo!” Det var en mycket gripande episod.

Från barrikaderna till generalstrejken

Det vore fel att påstå att Frankrike vaknade upp till allt detta på lördagsmorgonen, för alla hade följt händelseutvecklingen minut för minut under hela natten, allt eftersom den rapporterades i icke-officiella radiosändare. Journalister på platsen beskrev den våldsamma repression som sattes in och deras kommentarer interfolierades av ljudet av exploderande handgranater. Vreden steg.

Kvällen innan hade CGT och CFDT (Confédération Française et Démocratique du Travail) beslutat om en demonstration på kvällen nästföljande tisdag. De sammanträdde nu på nytt, eftersom det kändes outhärdligt att bara stå vid sidan av ända till dess och inte engagera sig starkare. På lördagskvällen kom det på nytt till demonstrationer i Quartier Latin, där många av gatorna redan såg ut som rena slagfält – rester av barrikader, sönderbrända bilar, uppriven gatubeläggning.... Skulle kampen på gatorna börja på nytt?

Vid niotiden på kvällen framträdde premiärminister Pompidou i radio och TV. Blek och med spända drag, och utstrålade en nervositet som stod i våldsam kontrast till hans vanliga sätt att

uppträda, kom han med några allmänna erbjudanden och antydde sedan direkt att regeringen kapitulerat och gått med på de tre villkor som de strejkande studenterna och lärarna hade uppställt. Alla demonstranter skulle frigges, polisen skulle dras tillbaka och Sorbonne skulle öppnas igen på måndagen. Men vid det laget hade utvecklingen redan gått för långt. Deklarationen fick helt andra konsekvenser än ett undvikande av nya konfrontationer ute på gatorna. CGT och CFDT hade redan beslutat att utlysa generalstrejk och en stor demonstration i Paris på måndagen. De höll fast vid dessa beslut. UNEF och SNES tog upp regeringens eftergifter och löften och underströk att detta bevisade att det var regeringen som bar hela ansvaret för det som hänt de föregående dagarna. De beslöt att fortsätta kampen intill dess de där löfena verkligen infriades.

Söndagen användes till förberedelserna för måndagens generalstrejk och demonstrationer. Frammot kvällen meddelades att studenterna och lärarna skulle samlas vid Gare de l'Est, att tåget skulle utgå därifrån fram till Place de la République där fackföreningarna skulle samlas och att också de fackföreningar som tillhörde Force Ouvrière (FO) i Parisregionen nu för första gången skulle delta tillsammans med de andra. Från Place de la République skulle en väldig demonstration dra fram tvärs genom Paris och genom Quartier Latin fortsätta till Place Denfert-Rochereau. Man skulle kunna uttrycka det sålunda att segrarna ämnade besöka slagfältet.

Diskussionen mellan organisationerna tog flera timmar. Vi kan avslöja en del inside information om vad som hände.

De stalinistiska ledarna för CGT ville att demonstrationen skulle utgå från Place St Michel och gå fram till Bourse du Travail vid Place de la République. De var med andra ord ute efter att undvika Quartier Latin och avsluta tåget utanför byråkraternas port. UNEF:s och SNES:s talesmän förklarade att de inte kunde gå med på ett sådant förslag; om fackföreningarna vägrade att ändra på det, skulle de i så fall organisera en egen demonstration från Place de la République till Place Denfert-Rochereau. CGT:s ledare tvingades ge med sig, precis som regeringen hade måst göra kvällen innan. Därtill tvingades de också acceptera ledaren för "22 marsrörelsen", samme Daniel Cohn-Bendit som *l'Humanité* så sent som den 3 maj hade kallat "den där tysken". Hälften av ordningsmannen skulle tas från fackföreningarna och hälften från studentorganisationerna.

Tilläggas bör att ledarna för de stalinistiska organisationerna – och framför allt ordningsmannen, som dittills aldrig hade använts mot polisen (organisationerna böjde sig alltid för polisens befallningar) utan bara mot "vänsterelementen" – på söndagen varnades av sina chefer att de inte fick ge sig på "vänsterelementen" ens om dessa provocerade dem. Man märkte tydligt att de måste lägga band på sig åtskilliga gånger under demonstrationen. Men det skulle vara ett stort misstag att tolka detta sålunda att stalinisterna i fortsättningen ämnar respektera arbetardemokratien. De genomförde denna demonstration mot sin vilja, och man kan tryggt räkna med att de säkert kommer att försöka hämnas i något lämpligt ögonblick.

Det är omöjligt att med bara några korta ord beskriva söndagens demonstration. Vi får nöja oss med några antydningar. De flesta av de arbetare som marscherade med fackföreningarna hade förvisso långt kvar till den politiska nivån och aktivismen hos de grupper som samlats kring studenterna och lärarna och deras slagord, som genomgående var antikapitalistiska, revolutionära, riktade mot den borgerliga statsmakten och för den socialistiska revolutionen, för arbetarmakt, för internationalismen ("Rom, Berlin, Warszawa, Paris!"). Men arbetarnas politiska temperament stod på en avsevärt högre nivå än någonsin tillförne. Här fanns inte längre några ovärdiga slagord i stil med "*des sous, Charlot*" ("några ören, Kalle").

Det viktigaste draget hos denna demonstration var dess anti-gaullism. Att demonstrationen genomfördes på dagen tio år efter den militärkupp i Paris som förde de Gaulle till makten,

medförde att ett slagord som man hörde överallt blev ”Tio år är för mycket”. De politiska partiernas ledare (Fédération de la Gauche Démocrate et Socialiste [FGDS] och Partie Communiste Française), hade på UNEF:s och SNES:s bestämda begäran utestängts från de främsta leden och marscherade inne bland folket. De fick mycket svaga applåder.

För de revolutionära aktivisterna blev detta en dag som väckte stora förhoppningar. Deras grupper blev allt större allt eftersom demonstrationen drog fram genom staden. De behövde inte ens tolerera några trikolorer i tåget. Och än mera – en av demonstranterna klättrade upp på polisprefekturans annex och slet ner en flagga som vajade från dess fönster. Samma sak hände vid Justitiepalatset, där en demonstrant slet ner trikoloren och ersatte den med anarkismens svarta flagga. Surrealisterna bar på en docka föreställande en medlem av CRS dinglande i ett rep. Här fanns bara revolutionära slagord och dramatiska handlingar. Vid Place Denfert-Rochereau manade CGT-ledarna via en högtalare massan att skingras. Men avantgardet (22 marsrörelsen, JCR osv.) beslöt att fortsätta demonstrationen. Några grupper under ledning av bland andra anarkisterna drog sig mot Elysée-palatset – en satsning som var både utopisk och äventyrlig. Men de flesta fortsatte till Champ de Mars, där man höll ett massmöte med cirka 20-25 000 deltagare.

Detta möte var det i särklass mest imponerande som hände den 13 maj 1968. I vissa avseenden och i en långt större skala var det på sätt och vis en fortsättning av den diskussion som ägde rum den 9 maj, först på Boulevard St Michel och sedan på JCR-mötet. När grupperna på från något dussintal personer till flera hundra eller rentav tusentals fortsatte från Place Denfert-Rochereau till Champ de Mars, och fyllde trottoarerna på flera kilometers längd, trodde många åskådare att det drog ihop sig till en ny revolt. Men i själva verket var de flesta av deltagarna klart medvetna om att detta inte var rätta ögonblicket för nya strider, utan att det nu i stället gällde att dra lärdom av det som hänt och göra upp planer för framtiden. I över två timmar diskuterade man demokratiskt allehanda olika idéer och förslag, på ett sätt som direkt förebådade en demokratiskt fungerande sovjet-församling. Slutligen bestämde man att studentstrejken skulle fortsätta och att man skulle ockupera Sorbonne redan samma kväll, och så skedde också. Studentrörelsen hade trätt in i en ny fas. Fortfarande är det alltför tidigt att göra upp en verklig balansräkning över vad som hänt, men några slutsatser kan dock dras.

En ny period

Här rör det sig inte om tillfälligheter och intermezzon utan om en nedbrytning av den politiska jämvikten i Frankrike och början till en ny era. Det är naturligtvis inte svårt att göra upp en lista över de ”misstag” regeringen begick (ockupationen av Sorbonne, de omfattande repressiva åtgärderna, undervärderingen av ”smågrupper” helt enligt stalinistiskt mönster etc.), men rörelsen skulle aldrig ha fått den bredd den fick, aldrig ha vunnit sådan sympati, aldrig blivit den tändande gnistan till en generalstrejk från fackföreningarnas sida (CGT, CFDT och FO), trots att dessa bara några dagar tidigare inte ens hade kunnat drömma om sådana åtgärder, om det inte hade utvecklats ett läge där många sociala motsättningar redan börjat drivas till sin spets. Den franska studentrörelsen var sent ute i jämförelse med liknande studentrörelser i andra länder; men fördröjningen berodde ingalunda på att de franska studenterna utvecklats långsammare, utan korresponderade i stället med den långt våldsammare explosiviteten hos krafter som ackumulerats på en långt bredare politisk nivå än någon annanstans.

För närvarande förbereder myndigheterna med en viss feberaktighet diverse olika åtgärder. ”I dag vädjar jag till alla om samarbete, framför allt till studenterna, och kommer också att vidta nödiga åtgärder”, förklarade Pompidou inför ett parlament som visade upp svaga livstecken just därför att händelserna till en viss grad visar på vad som skall efterträda gaullismen.

Men låt oss bortse från gaullisterna och säga några ord om den demokratiska och socialdemokratiska oppositionen. Herrarna i FGDS kommer säkert att tillsammans med kommunistpartiet bli de som vinner mest på de val som eventuellt kan komma att hållas inom en nära framtid. De skulle i så fall föras till makten ”legalt”. Under revolten gav de knappt minsta livstecken ifrån sig. Nu åstadkommer de allt möjligt buller på den parlamentariska nivån, men utan att någonsin nämna det faktum att de står inför möjligheten av att komma till makten genom påtryckningar från gatan.

Kommunistiska partiet är av speciellt intresse. Det gör allt för att ”återvinna” ledningen över rörelsen. Dagen efter demonstrationen uppträdde det som om byråkraterna inte hade upplevt något obehagligt alls under marschen. Det yttrade inte ett ord om mötet på Champ de Mars. En deklARATION från politiska byrån höll fortfarande hårt på samarbetet med den demokratiska borgerligheten och varnade ”arbetarna och studenterna för sådana äventyrliga slagord, som under nuvarande omständigheter kan bryta ner den breda kampfront som har skapats och ge den gaullistiska regimen en förevändning att konsolidera sitt vacklande välde”.

Så lät det visserligen inte riktigt förr, men själva andan har inte förändrats. Nu talas det inte om ”provokatörer” längre, utan om risken av att vara äventyrlig. Tanken att på fredlig och parlamentarisk väg återupprätta en demokrati, som sedan antas gradvis utveckla sig vidare till socialism, lever fortfarande kvar. Inte desto mindre skulle det vara rätt förvånande om inte den senaste tidens händelser snart skulle få sina följdverkningar också inom det kommunistiska partiet. Detta partis politik bland ungdomen har gjort fullständig bankrutt. I cirka sex år uteslöt KP-ledningen ur de organisationer och demonstrationer som stod under dess kontroll – och ofta tämligen våldsamt – dessa ”vänsterradikala” som nu har återvänt i spetsen för tiotusentals ungdomar. Genom en aktion som inte hade ett dugg gemensamt med parlamentarism och pacifism, tvingade dessa ”vänsterradikala” regeringen att kapitulera och hela det byråkratiska maskineri som upprättats i det borgerliga samhället att genomföra en tjugofyra timmars generalstrejk.

I flera månader har kommunistiska partiets ledning varit sysselsatt med att förbereda en ny politisk kombination tillsammans med vissa fraktioner av borgerligheten, ägnad att åstadkomma ett alternativ som kan överta makten från gaullismen. Den roll som tilldelats KP i sammanhanget var som garant mot att den nya regimen störtades från vänster. Det spelade samma roll intill perfektion både 1936 och 1945-47. Både 1936 och 1945-47 fanns det ”smågrupper” (den gången var termen fullt riktig) till vänster. Ledarna åtnjöt stor prestige. (Socialdemokraterna utmanades, men stöddes ganska länge av de stalinistiska ledarna, som hjälpte till att kväva protesterna.) Även om vänstern inte var obetydlig, nådde dess utveckling på den tiden aldrig en sådan nivå att den innebar en praktisk utmaning mot dessa ledare.

I dag är läget helt annorlunda. Redan innan man skapade FGDS/KP-kombinationen, fanns det en kraft till vänster som inte var så lätt att handskas med, beroende på att den faktiskt hade förstått själva kärnan i både den klassiska reformismen och den efterstalinistiska reformismen. Alla de olika problemen i det franska samhället, denna kombination av gamla problem som uppstått genom diverse maskätta strukturer som levde kvar från 1800-talet och nya problem som skapats genom moderniseringen efter andra världskriget, lades fram på ett trängande angeläget sätt. De stridande lägren blir nu tvungna att ge klart besked om var de står, organisera sig och bestämma sin politik. Studenternas initiativ öppnade dörren för en väldig massrörelse i riktning mot socialismen. Man kan vara övertygad om att det kommer att ske politiska omgrupperingar på högerkanten och att det snart kommer att organiseras profascistiska styrkor till kapitalistregimens försvar. Under sådana omständigheter blir skapandet av ett massrevolutionärt marxistiskt parti av avgörande betydelse. Det finns stora krafter som kan genomföra den uppgiften, men de är splittrade både politiskt och organisationsmässigt. Man måste göra en kraftansträngning för att bemästra detta sakernas tillstånd och så snabbt som

möjligt samla de många aktivister som nu framträder bland ungdomen och de många äldre personer som i åratal har väntat på att få se bättre dagar gry.

Vi återkommer så småningom till dessa problem och till de följder som denna vändning i det politiska läget i Frankrike inte kan undgå att få också internationellt – i första hand i Väst-europa.